

Ulf Kyrling
Näringslivsutvecklare
040-675 34 16
Ulf.Kyrling@skane.se

YTTRANDE

Datum 2017-03-17
Dnr 1700445

1 (19)

Näringsdepartementet
n.registrator@regeringskansliet.se
n.remissler.hl@regeringskansliet.se

Remiss. Parlamentariska landsbygdkommitténs slutbetänkande (SOU 2017:1)

Regeringskansliets diarienummer N2017/00222/HL.

Region Skåne har beretts möjlighet att lämna synpunkter på rubricerat betänkande och önskar framföra kommentarer enligt nedan.

Region Skåne har enligt lagen om regionalt utvecklingsansvar i vissa län (Lag 2010:630) ett permanent uppdrag från staten att samordna de regionala utvecklingsfrågorna och leda arbetet med att ta fram den regionala utvecklingsstrategin, att samordna insatser för genomförandet av denna samt att upprätta och fastställa planer för regional transportinfrastruktur. Detta ska ske i samverkan med länets kommuner, länsstyrelsen samt övriga berörda statliga myndigheter samt i samråd med företrädare för berörda organisationer och näringslivet i länet.

2014 beslutade ett enhälligt regionfullmäktige att anta Skånes regionala utvecklingsstrategi med den gemensamma målbilden om ett öppet Skåne 2030. Strategin inkluderar hela Skåne, stad som land, och är resultat av en omfattande dialog med medborgare, kommuner, myndigheter, högskolor och universitet, näringsliv och idéburen sektor.

Region Skåne är också regional kollektivtrafikmyndighet i Skåne län, vilket innebär det politiska och ekonomiska ansvaret för den samhällsfinansierade kollektivtrafiken.

Region Skåne utgör även en formell remissinstans enligt plan- och bygglagen (PBL) avseende översiktsplaner och enligt lagen om

kommunernas bostadsförsörjningsansvar avseende riktlinjer för bostadsförsörjning. Arbetet är ett initiativ för fysisk planering med den regionala skalan i fokus och är en del av det regionala utvecklingsarbetet. Syftet är att koppla samman det regionala utvecklingsarbetet med kommunernas översiktsplanering.

Region Skånes kulturförvaltning, Kultur Skåne, arbetar processinriktat tillsammans med Skånes kommuner och kulturlivets intressenter med utveckling av film och rörlig bild, teater, dans, nycirkus, musik, bildkonst och form, bibliotek och kulturarv, litteratur, digital kultur, folkbildning, kultur och hälsa samt kultur för barn och unga samt arbetar även med främjandet av kulturella och kreativa näringar. Målet för Region Skånes kulturutvecklingsarbete är att medborgarna i Skåne ska ha tillgång till ett kulturutbud med stor mångfald, innehållande både bredd och spets och som präglas av kvalitet och nytänkande. Kultur Skåne initierar och utvärderar insatser utifrån de strategiska kulturpolitiska målen och handlägger regionala och statliga medel till kommuner, kulturinstitutioner och det fria kulturlivet och stödjer kulturaktörer genom utvecklingsbidrag och projektbidrag. Kultur Skåne deltar i den så kallade kultursamverkansmodellen vilket innebär att Region Skåne fördelar statsbidrag för regional kulturverksamhet baserat på den regionala kulturplanen som är framtagen i samverkan med kommunerna och i samråd med kulturlivet.

Det regionala utvecklingsarbetet utgörs till stor del av aktiviteter och processer som bedrivs på olika sätt och av olika aktörer. Region Skånes roll som processledare handlar mycket om att underlätta för samhandling mellan olika aktörer och sektorer för att lösa Skånes utmaningar och förstärka möjligheterna i enlighet med ställningstaganden kring Skånes regionala utvecklingsstrategi *Det öppna Skåne 2030*. Ett prioriterat område är landsbygdsutveckling och särskilt prioriterat är samverkan med Skånes 33 kommuner och Länsstyrelsen Skåne.

Skånes utvecklingsstrategi interagerar även med många andra processer och strategier på regional och lokal nivå: Den internationella innovationsstrategin för Skåne, strategier för Det flerkärniga Skåne, trafikförsörjningsprogrammet, Kompetenssamverkan Skåne, folkhälsoarbetet, miljömålsarbetet, klimat- och energistrategin för Skåne, regionala serviceprogrammet för Skåne, regionala handlingsplanen för Landsbygdsprogrammet och kommunala översiktsplaner är alla exempel på processer och strategier som tillsammans ger en riktning för det framtida utvecklingsarbetet. Även en regional livsmedelsstrategi är på väg att tas fram.

Utgångspunkt för landsbygdens utveckling i Skåne

Region Skånes syn på frågorna kan sammanfattas i att det ska vara möjligt att bo och finna sin utkomst på landsbygden i Skåne. Det förutsätter en

rimlig nivå av samhällstjänster: Vägar ska finnas, ett nät av kollektivtrafik ska täcka landskapet, tillgängligheten till såväl offentlig, kommersiell och idéburen service och verksamhet ska vara god. Såväl bredband som post ska nå alla. Polis ska vara tillgänglig i hela Skåne så medborgarna känner sig trygga.

Viktigt är ett gott lokalt näringsklimat. Det ska vara lätt och välkommet att driva företag på landsbygd och mindre orter.

Redan i dag är förutsättningarna goda. Tillgängligheten till service är överlag god. Avstånden mellan orter på landsbygden och till Skånes centra är korta. Med bil når man ett delregionalt centrum på under en timme, oftast gäller samma sak med kollektivtrafik.

Dock finns utmaningar och problem och rena hot. Bredbandsutbyggnaden är otillräcklig. Serviceutbudet minskar eller försvinner.

Försämringar i serviceutbud förändrar livsvillkoren för de människor som bor på landsbygden och för företag som har sin verksamhet förlagd utanför tätorter. Försämringen av serviceutbudet riskerar också att minska landsbygdens och därmed också de mindre kommunernas attraktionskraft, vilket i sin tur kan leda till ytterligare serviceförändringar.

Den servicefunktion som får anses som mest prioriterad att bygga ut är tillgången till bredband med hög kapacitet, då tillgången till bredband, antingen via fiber eller mobilt, är en förutsättning för all annan framtida verksamhet på landsbygden och ger möjlighet att idka e-handel, tillgång till e-hälsa, att jobba på sin hemort eller att kunna bedriva studier hemifrån.

I Skåne produceras nära hälften av allt som odlas i Sverige och ett försämrat utbud av olika former av service på landsbygden medför också försämrade villkor för företag inom de gröna näringarna och också inom besöksnäringen – näringar inom vilka företag inte har möjlighet att flytta sin produktion utifrån behovet av tillgång till olika former av servicefunktioner.

Samtidigt som serviceutbudet på landsbygden i Skåne minskar ser vi en trend där alltfler uppger att de är intresserade av att bosätta sig på landsbygden – om rätt förutsättningar finns!

Den övergripande utmaningen för Skåne är därför att balansera det minskande serviceutbudet på landsbygden – både vad gäller kommersiell och offentlig service - med det alltmer ökande intresset av att bosätta sig på och besöka landsbygden.

I visions- och strategidokument på lokal, kommunal och regional nivå framhålls dock en levande landsbygd, människors möjlighet att välja

bostadsort och Skånes flerkärniga Ortsstruktur som viktiga parametrar för fortsatt hållbar utveckling och tillväxt i Skåne. De korta avstånden mellan tätorter och den flerkärniga Ortsstrukturen på en begränsad yta gör att landsortsnära tätort och tätortsnära landsbygd väger lika tungt i Skåne.

För att bidra till att utveckla landsbygdens vilande potential att bidra till hållbar utveckling, tillväxt, entreprenörskap, innovationer och ökad sysselsättning och för att skapa bra förutsättningar för den skånska landsbygden finns ett 20-tal aktörer på nationell, regional, kommunal (33 kommuner) och lokal nivå (sju leaderområden) med resurser i form av både kompetens och ekonomiska medel för landsbygdsutveckling i Skåne. Förutsättningarna för Skånes landsbygd att ses som en tillgång och bidra till det regionala och kommunala utvecklings- och tillväxtarbetet är därför goda.

Väljer man att ur ett långsiktigt perspektiv ha en positiv syn på framtida förutsättningar för utvecklingen av och på Skånes landsbygd, går det att se att både klimatförändringar och oroligheter i andra delar av världen kan föra med sig en utveckling som medverkar till en positiv inverkan på den skånska landsbygden. Ett framtidsscenario kan vara att omfattande klimatförändringar leder till att både nya grödor börjar odlas på den skånska marken och att nya produktionsmetoder börjar användas, men också till att människor från länder som drabbas av klimatförändringar söker sig till ett behagligare klimat och till ett område i Europa med korta avstånd mellan orter, en utbyggd infrastruktur och god tillgång till olika former av service.

Ett annat framtidsscenario som kan vara värt att beakta i det regionala utvecklingsarbetet är migration från andra länder på grund av andra omständigheter än klimatförändringar, vilket också kan leda till en positiv utveckling av den skånska landsbygden. Flera skånska orter har utarbetat effektiva modeller för mottagande och integration av nya medborgare på den skånska landsbygden.

Regionalt utvecklingsansvariga ska ansvara för landsbygdspolitiken som en integrerad del av den regionala utvecklingspolitiken

Politiska ambitioner ska styra landsbygdsutvecklingen

För närvarande finns det oklarheter om roller och ansvar mellan regionalt utvecklingsansvariga och länsstyrelserna vad gäller landsbygdspolitiken i förhållande till den regionala utvecklingspolitiken.

Region Skåne anser att det organ som har det regionala utvecklingsansvaret, inom ramen för detta ansvar också ska samordna utvecklingsinsatser för landsbygden. Utvecklingen av landsbygden bör fortsatt vara en ännu tydligare integrerad del av det regionala utvecklingsuppdraget. Detta

uppdrag kännetecknas av en bred ”bottom up-process”, som engagerar och mobiliserar ett brett spektrum av kommuner, privata aktörer, civilsamhället och sektorsmyndigheter. Inte minst landsbygdens samspel med övriga delar av regionen är en viktig del i ett sammanhållet uppdrag.

Region Skåne föreslår därför att regeringen, för att sätta ett tydligare fokus på landsbygdens utveckling, förtydligar den regionala politiska nivåns uppdrag och ansvar för landsbygdsutvecklingen inom ramen för Lag (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar i vissa län.

Region Skåne anser att ett nationellt politiskt landsbygdsprogram bör vara nära sammanlänkat med *En nationell strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020*. Ett nationellt landsbygdsprogram bör kompletteras med regionala landsbygdsprogram där regionala politiska prioriteringar styr framtagning och genomförande samt att regionala landsbygdsprogram samordnas med de regionala utvecklingsstrategier som tas fram i breda partnerskap.

För framtagning av regionala landsbygdsprogram kan de regionala serviceprogram som redan idag finns i varje region tjäna som föredöme.

Inom ramen för en samlad bred regional strategi är det viktigt att landsbygdens utvecklingspotential inte begränsas av EUs ramar och finansieringsregler. Finansiering och styrning organiserade kring olika spår i EU-finansieringen innebär svårighet att integrera politik för regional utveckling med landsbygdsutveckling.

Inom regionalfondens område vägleder ett nationellt politiskt program (*En nationell strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015-2020*) arbetet med regionala utvecklingsstrategier (RUS/RUP). Dessa utgör i sin tur underlag för de insatser som görs inom ramen för det finansiella instrumentet regionalfonden (ERUF). De territoriella utvecklingsinsatser som varje region tar fram i RUS/RUP och som i flertalet fall beslutas av politiska församlingar spelar i dagsläget en marginell roll i utformningen av landsbygdspolitiken.

Landsbygden innefattas i det regionala utvecklingsuppdraget. Politikområdet landsbygd består till stor del av åtgärder kopplade till Landsbygdsprogrammet 2014–2020, som formulerats för att matcha kommissionens programupplägg. Med dagens rollfördelning mellan Jordbruksverket och länsstyrelserna å ena sidan och Tillväxtverket och regionalt utvecklingsansvariga å andra är det naturligt att mycket av utvecklingsarbetet på landsbygden kanaliseras via de finansiella resurserna inom Landsbygdsprogrammet i stället för via den regionala politiska strukturen. Det betyder också att politikområdet landsbygd primärt styrs av program beslutade av EU-kommissionen snarare än av politiska beslut på lokal och regional nivå. Landsbygdsprogrammet och dess finansieringsmekanism är ett finansiellt instrument som sätter agendan för

politiska ambitioner. Detta är inte en rimlig ordning inom ett område som kräver politiska avvägningar och ansvarsutkrävande, inte minst från landsbygdens medborgare. Utgångspunkt för det regionala tillväxtarbetet inklusive landsbygdsutvecklingen bör alltid vara platsens styrkor – landsbygdens eller stadens, därefter bör de styrmedel och finansieringsmöjligheter som kan hjälpa till att förverkliga målen användas så effektivt som möjligt. En utmaning för Region Skåne, och även andra regioner, är att det saknas en naturlig koppling mellan stora delar av EU-resurser/nationella resurser som är avsedda för landsbygdsutveckling och det regionala utvecklingsansvaret/-mandatet. Ska regionalt utvecklingsansvariga ges möjlighet att fullt ut ta ansvar även för utveckling på och av Sveriges landsbygder måste nuvarande strukturer förändras så att bland annat ekonomiska resurser, i form av både EU-medel och nationella medel, kanaliseras via Tillväxtverket som i sin verksamhet har uppdraget att främja hållbar utveckling, tillväxt, framväxten av innovationer och entreprenörskap.

Region Skåne ser positivt på att Kommittén uppmärksammat de hinder som finns för regionalt utvecklingsansvariga att fullt ut kunna medverka till att utveckla den potential som landsbygden utgör för hållbar utveckling, tillväxt ökad sysselsättning, entreprenörskap och innovationer. Parlamentariska Landsbygdskommittén noterar i sitt delbetänkande att frågor om landsbygdernas utveckling inte alltid har en självklar plats i det regionala tillväxt- och utvecklingsarbetet. Utmaningen för regionalt utvecklingsansvariga i förhållande till landsbygdsutveckling är dock inte brist på intresse eller ambitioner, utan snarare avsaknad av de ekonomiska resurser som redan på EU-nivå tillförs Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling för att på nationell nivå via Jordbruksverket kanaliseras till landsbygdsprogrammet för vidare genomförande av länsvisa handlingsplaner.

Finansiella instrument kopplade till det regionala utvecklingsarbetet som är möjliga att använda för landsbygdsutveckling är mycket blygsamma i förhållande till de resurser som finns för den riktade landsbygdsutvecklingen inom ramen för Landsbygdsprogrammet. Rådande fördelning av både ekonomiska resurser och roller, på både nationell och regional nivå, har medverkat till en struktur där mycket av utvecklingsarbetet kanaliseras via och kopplas till styrdokumentet för de finansiella instrumenten i stället för till den politiska strukturen.

Dagens system där Region Skåne ansvarar för det regionala utvecklingsarbetet i hela Skåne, men där större delen av de finansiella resurserna för landsbygdens utveckling finns inom landsbygdsprogrammet, riskerar att förstärka utvecklingen av två parallella, konkurrerande utvecklingsagendor på regional nivå. Region Skåne menar att detta inte är en rimlig ordning för att utveckla Sveriges landsbygder. Kommitténs utgångspunkt att dela upp det regionala territoriella utvecklingsuppdraget i

en nationell landsbygdspolitik respektive en regional utvecklingspolitik riskerar att medverka, inte enbart till att konkurrerande utvecklingsagendor utvecklas, utan också till att landsbygden inte ses som en integrerad geografi i den regionala utvecklingspolitiken. En uppdelning i en landsbygdspolitik respektive en utvecklingspolitik riskerar därmed att bidra till en ökad polarisering mellan stad och land. Även OECD väljer en modell med politiska beslut och församlingar som ansvariga på regional nivå för den samlade regionala utvecklingspolitiken, där landsbygden utgör en del.

Landsbygdsprogrammet och dess finansieringsmekanism är enligt Region Skånes uppfattning endast ett finansiellt instrument som ska användas för att, utifrån respektive landsbygds förutsättningar och behov, omsätta politiska ambitioner i initiativ och projekt och på så sätt åstadkomma resultat i det regionala utvecklingsarbetet.

Tillväxtverket bör hålla samman landsbygdspolitikerna inom ramen för sitt uppdrag inom den regionala utvecklingspolitiken

I linje med ovanstående resonemang följer också att Region Skåne avvisar Landsbygdskommitténs förslag om att Jordbruksverket på nationell nivå ska främja och följa upp arbetet med att nå målen för landsbygdspolitikerna. Den uppgiften ska i stället ligga på Tillväxtverket. Likaväl som det på regional nivå ska vara den regionalt utvecklingsansvariga organisationen som har ansvar för samordning av det regionala utvecklingsarbetet är det viktigt att det på nationell nivå finns ett samlat ansvar i en myndighet för samordning av frågor som rör den regionala utvecklingspolitiken, inklusive landsbygdens utveckling.

Utökad samverkan vertikalt – ökat samarbete horisontellt

Arbetet kring landsbygdsutveckling i syfte att ta tillvara på landsbygdens förutsättningar och potential sker i Skåne i fyra nivåer - nationellt - regionalt - kommunalt och lokalt. Därför behöver samverkansformer vertikalt mellan dessa nivåer utvecklas. Samtidigt behöver samarbetet horisontellt mellan regionala aktörer, mellan kommuner och mellan aktörer på lokal nivå i Skåne öka.

Länsstyrelsens roll i det regionala utvecklingsarbetet

- Länsstyrelsen som förvaltningsmyndighet bör ges i uppdrag att samordna statliga aktörer på regional nivå och biträda andra myndigheter i dessas uppdrag att anpassa sina strategier till den politiskt beslutade regionala utvecklings- och landsbygdspolitikerna på regional nivå.
- När det gäller statlig myndighetsutövning och samordning av statliga myndigheter är länsstyrelsen en lämplig samordnare på regional nivå. En viktig fråga för staten är att säkerställa rättssäkerheten, men

också effektiviteten i myndighetsutövningen. Inte minst den senare är en viktig parameter i det regionala utvecklingsarbetet inklusive landsbygden.

- Länsstyrelsen har såväl egna uppdrag från regeringen som uppdrag från sektorsmyndigheter inom olika områden. Dessa myndigheter har aktivt valt att ha länsstyrelsen som sin regionala nivå. Inom området miljö- och naturresurser har flera myndigheter valt att använda länsstyrelsen för sin regionala organisation. Länsstyrelsen är företrädare för dessa i arbetet med den regionala utvecklingen inom ramen för regionens/landstingets uppdrag. Länsstyrelsen tar i detta sammanhang rollen som dels myndighet för den egna verksamheten, men också rollen som sektorsmyndighet för de myndigheter som valt att lägga sin regionala nivå i länsstyrelsen.
- Länsstyrelsen kan med fördel ta en roll som den, som i samråd med regionalt utvecklingsansvarig, koordinerar och gör överenskommelser med andra statliga myndigheter för att anpassa den nationella politiken till regionens utvecklingsprioriteringar.
- I de fall där ersättningar till olika delar av de ”gröna” näringarna kan ses som rena driftstöd är det lämpligt att en myndighet som länsstyrelsen även fortsättningsvis administrerar dessa. Detta ligger väl i linje med att staten ansvarar för den rena myndighetsutövningen, medan det är de regionalt utvecklingsansvariga som ansvarar för beslut som innebär politiska vägval i olika regionala utvecklingsfrågor, inklusive landsbygdens utveckling.

Regional samordning av statliga myndigheter för regionalt utvecklingsarbete

Ett stort antal myndigheter har uppdrag som kan kopplas till det regionala utvecklingsuppdraget. Dessa uppdrag har dock i många fall inte inneburit att myndigheten engagerat sig direkt i samarbetet med de regionala politiska organen. I stället har dessa myndigheters engagemang kanaliserats till länsstyrelsen, grundat på länsstyrelsens samordningsuppdrag inom det statliga huvudmannskapet.

I flera sektoriella processer, ledda av regionalt utvecklingsansvariga, agerar dock flera myndigheter på ett mycket bra sätt i samspel med den regionala politiska nivån. Det gäller Kulturrådet, Trafikverket och Socialstyrelsen med flera. Även Länsstyrelsen utgör en viktig och väl fungerande samspelspart till regionen inom flera sektorer som till exempel kopplingen till kulturarvet. Den regionala politiska nivån har här en viktig roll i att myndigheternas insatser anpassas till regionala politiska ambitioner inom ramen för det regionala utvecklingsuppdraget.

En tudelad styrning skapar inte en sammanhållen politik

Regeringens uppdrag till den Parlamentariska Landsbygdskommittén var att lämna förslag till inriktning och utformning av en **sammanhållen politik** för en långsiktigt hållbar utveckling i Sveriges landsbygder.

Kommittén skulle också lämna förslag till en politik som skapar förutsättningar för tillväxt, företagande, sysselsättning, attraktivitet och boende på landsbygden.

Region Skåne är av den uppfattningen att många av Kommitténs förslag har stora förutsättningar att medverka till att landsbygdens många gånger outnyttjade potential ges möjlighet att tas tillvara samtidigt som landsbygdens möjlighet att bidra till hållbar utveckling, tillväxt, sysselsättning, entreprenörskap, innovationer och ökad kommunal och regional attraktionskraft ökar.

Kommitténs uppdelning av det regionala utvecklingsuppdraget i dels en landsbygdspolitik och i dels en utvecklingspolitik rimmar dock dåligt med Kommitténs uppdrag att utforma en sammanhållen politik för landsbygdernas utveckling. Kommitténs förslag riskerar därför att ytterligare öka tudelningen av samhället och polariseringen mellan stad och landsbygd.

Regionalt utvecklingsansvariga ska samordna landsbygdsutvecklingen på regional nivå

I takt med att fler och fler regioner rullas ut över Sverige kommer samordning och samverkan mellan parter på olika nivåer – nationellt, regionalt, kommunalt, lokalt – och mellan samhällets olika sektorer att bli mer och mer angeläget för att lösa gemensamma frågor och utmaningar kring såväl social, ekonomisk som ekologisk långsiktig, hållbar utveckling och tillväxt. Generellt anser vi att många av de 75 förslag som Parlamentariska Kommittén lagt fram i sitt utredningsuppdrag är bra och kommer att kunna bidra till att utveckla Sveriges landsbygder utifrån sina respektive unika förutsättningar. De förslag som Kommittén lagt fram kommer, under förutsättning att de genomförs, att i stor utsträckning, direkt eller indirekt, påverka Region Skånes roll och mandat att verka som regional utvecklingsaktör. Region Skåne anser därför att en fördjupad dialog med den regionala politiska nivån under utredningsarbetet hade varit önskvärd.

- **Rubrikspecifika synpunkter**

1. **Näringsliv och företagande**

- Vi saknar förslag från Kommittén om Tillväxtverkets roll för att stimulera entreprenörskap och innovationer som kan bidra till landsbygdernas utveckling. Vi saknar också förslag om Regionalfondens betydelse för utveckling på/av landsbygden. Detta är olyckligt då avsaknaden av Tillväxtverkets roll och Regionalfondens betydelse i förslagen förstärker bilden av att

utveckling på landsbygden enbart sker via de resurser som kanaliseras via Jordbruksverket och Länsstyrelserna genom Landsbygdsprogrammet.

- Offentlig upphandling om krav som motsvarar våra svenska miljökrav och regler för djurskydd, anser vi borde kompletteras med en skrivning om att offentlig upphandling genom innovationsupphandling och utformning av förfrågningsunderlag ska medverka till entreprenörskap, innovationer och utveckling av nya produkter och därmed också medverka till lokal och regional utveckling.
- Vi ställer oss frågande till hur en ökning av Almis utlåning i andra delar av Sverige påverkar utlåningen till bolag i Skåne, då systemet har begränsat med medel. Almis uppdrag är att verka marknadskompletterande och det är en roll som är lika viktig i alla regioner och kommuner i Sverige.
- Saminvest bör fokusera på kompletterande riskkapital där behovet och möjligheter finns, oavsett var. Fonden bör ha närvaro i samtliga regioner för att fånga upp goda idéer och möjliga investeringar. Bolag och idéer inom Sverige ska konkurrera på samma villkor om statlig finansiering. Det är idén och tillväxtpotentialen som ska vara avgörande, inte var i landet man befinner sig.

2. Digital kommunikation och transportinfrastruktur

- Att möjliggöra god tillgänglighet för landsbygden med kollektivtrafik är en utmaning att hantera redan idag. Vi ser även trender med ökad kostnadsutveckling inom kollektivtrafiken i kombination med en urbanisering som kräver alltmer resurser för att hantera kollektivtrafiken i de större städerna och de större stråken. Detta tyder på att utmaningen kommer att bli ännu större i framtiden. Ur ett samhällsekonomiskt perspektiv och med bakgrund av Region Skånes mål att öka kollektivtrafikens marknadsandel är det också satsningar i stora stråk med mycket resande som i huvudsak ger effekt vilket också medför att satsningar för att öka landsbygdens tillgänglighet med kollektivtrafik riskerar att utebli. Med hjälp av den tekniska utveckling som underlättar kombinationen av och ett effektivare nyttjande av olika färdmedel borde det finnas större möjligheter att öka landsbygdens tillgänglighet. Det är därför väldigt positivt med den utredning som VTI fått i syfte att ta fram innovativa lösningar för landsbygden. Det är även positivt med förslagen som både syftar till att underlätta samordningen av olika typer av persontransporter i landsbygderna, men även att ideell och kostnadsdelande samåkning blir tillåten i landsbygderna. Något som inte återfinns i utredningen och som Region Skåne arbetar aktivt med för att öka

landsbygdens tillgänglighet är satsningar på pendlarparkeringar och förbättrade cykelmöjligheter för landsbygden till närmsta större stråk inom kollektivtrafiken.

- Utredningens stora fokus på bredbandsutbyggnad är också väldigt positivt och möjliggör förbättrad tillgänglighet till olika former av både kommersiell, offentlig och idéburen service- vilket bidrar till att öka möjligheten att bo kvar på, bosätta sig på, verka och besöka landsbygden. En utbyggd tillgång till bredband med hög kapacitet minskar också behovet av olika former av resor.
- Region Skåne har ansvaret för det regionala tillväxtarbetet och är länsplaneupprättare i Skåne och därmed ansvarig för framtagandet av den regionala transportinfrastrukturplanen. I slutbetänkandet föreslås att Trafikverket ska peka ut åtgärder på landsbygden som ska prioriteras i den regionala transportinfrastrukturplanen. Detta ställer sig Region Skåne negativ till. Dels utifrån det regionala utvecklingsansvaret som Region Skåne har samt att Region Skåne har ansvaret att ta fram den regionala transportinfrastrukturplanen. Prioriteringen sker utifrån dels regionalt uppsatta mål i utvecklingsstrategin och dels i de nationella transportpolitiska målen.
- I slutbetänkandet ges det förslag att Länsstyrelsen ska redovisa landsbygdernas behov av underhåll och investeringar i transportsystemet i planeringsunderlaget till länsplanerna för regional transportinfrastruktur. Det här är ett uppdrag som Trafikverket har redan idag i stor utsträckning. Trafikverket ska bistå med underlag i framtagandet av den regionala transportinfrastrukturplanen och länsplaneupprättaren har i uppdrag att ta fram en regional systemanalys som ska vara trafikslagsövergripande och innefatta hela regionen. Region Skåne anser därför att uppdraget att redovisa landsbygdernas behov av underhåll och investeringar inte bör läggas på länsstyrelsen, utan skulle istället kunna tydliggöra i de befintliga direktiven att även landsbygderna ska omfattas.
- I slutbetänkandet beskrivs att frågan om fördelningen av ansvaret för vägnätet mellan stat, kommun och regioner är viktig ur ett landsbygdsperspektiv. Idag anges i förordningen (1997:263) om länsplaner för regional transportinfrastruktur att länsplanerna får avse byggande och drift av enskilda vägar. Det är dock inget krav. Detta har lett till att de

enskilda vägarna tenderar att få en eftersatt funktionalitet genom att det prioriteras olika regionalt. Kommittén föreslår därför att regeringen förtydligar att planeringen av enskilda vägar ska behandlas i länstransportplanerna. Idag ansvarar Trafikverket för planering och hantering för drift och underhåll av enskilda vägar, vilket Region Skåne ställer sig positiv till. Idag skickas en ansökan till Trafikverket för handläggning och utredning, sedan är det Trafikverkets region som beslutar om dessa. Genom att flytta över ansvaret till länsplaneupprättarna kommer det innebära att fler resurser behövs för att kunna hantera det ansvaret.

- Region Skåne ställer sig positiv till förslagen som underlättar samordningen av olika typer av persontransporter i landsbygderna samt att underlätta så att en ideell och kostnadsdelande samåkning blir tillåten i landsbygderna. Förslaget kan innebära de behov som inte blir tillgodosedda i alla landsbygdsdelar kan få ökad tillgänglighet genom alternativa transportlösningar.
- Region Skåne instämmer i att behovet av investeringar inom samtliga transportslag överstiger de ekonomiska ramarna. Järnvägen är viktig för en effektiv regionförstoring och skapar möjligheter för mer hållbara person- och godstransporter. I slutbetänkandet beskrivs att de mindre järnvägsbanorna dock är i stort behov av upprustningar, Region Skåne menar att inte bara de mindre banorna, utan stora delar av hela järnvägssystemet är i behov av upprustning.

3. Kompetensförsörjning

- Förslaget om kompetensplattformar som en del av utbildningscentra avslås. Uppdraget att etablera regionala kompetensplattformar tillkom 2010 som ett svar på de brister som identifierades i omställningsarbetet kopplat till finanskrisen åren innan. Uppdraget genomförs med en bredd av aktörer såsom branscher, utbildningsanordnare, myndigheter och kommuner. Att styra om uppdraget med huvudsyfte att tillhandahålla analysunderlag för utbildningscentra tyder på låg kunskap om regionala nivåns pågående arbete med uppdraget. Kompetensplattformarna erbjuder redan idag liknande tjänster och kan mycket väl bistå utbildningscentra med underlag, men det finns ingen mening med att avgränsa uppdraget gentemot en enskild aktör.

- Begreppet Lärcentra behöver definieras. Många bibliotek har idag lärcentra-funktioner som kan vara en fysisk och digital resurs för distansutbildning. Lärcentrum kan också vara en plats för dem som står långt från arbetsmarknaden och som till exempel behöver få hjälp med att läsa och skriva och kunskap om hur datorer fungerar. Målgrupperna har olika behov. Om förslaget innebär att folkbiblioteken ska vara en resurs för högre utbildning i lands- och glesbygd behövs en resursförstärkning.
- Region Skåne ser positivt på att tillgängligheten till högre utbildning i hela landet föreslås öka.
- Region Skåne ser mycket positivt på förslaget om utbildningens koppling till arbetsmarknaden då detta är avgörande för en bättre matchning på arbetsmarknaden och den framtida kompetensförsörjningen.
- Framtagning av kunskapsunderlag och analyser av utbildningsbehov ingår redan idag i kompetensplattformsuppdraget. Att snäva in huvudsyftet med uppdraget till att leverera analyser och kunskapsunderlag till utbildningscentra är att begränsa uppdraget för mycket, men kan mycket väl vara en del i uppdraget.

4. Samhällsplanering och bostadsbyggande

- Skånes regionala utvecklingsstrategi *Det öppna Skåne 2030* har ett utvecklat rumsligt perspektiv och en tydlig koppling till det arbete som gjorts under tio år inom Strukturbild för Skåne avseende frågor som rör fysisk planering. Arbetet med Strukturbild för Skåne handlar om att skapa en tydligare samordning mellan den regionala utvecklingsstrategin och kommunernas översiktsplaner, riktlinjer för bostadsförsörjning och andra relevanta strategier, program och planer inom regionen.
- Region Skåne delar betänkandets syn på att landsbygderna behöver uppmärksammas mer i kommunernas översiktsplanering. Region Skåne arbetar redan aktivt med landsbygdsfrågor i den fysiska planeringen och som ett led i det regionala utvecklingsarbetet driver Region Skåne inom arbetet med Strukturbild projektet *Samspel mellan stad och land*. Projektet startade 2016 och syftar till att lyfta hur den fysiska planeringen kan bidra till att förbättra möjligheterna

för landsbygdsutveckling och samspelet mellan stad och land. Olika delar av Skånes landsbygd har olika förutsättningar och bidrar till Skånes utveckling på olika sätt. Strukturbild för Skåne vill därför studera förutsättningarna och identifiera vilka behov av planering detta medför samt ta fram planeringsverktyg för kommunernas fortsatta arbete med stad/land-frågor kopplat till den översiktliga planeringen.

- Översiktsplanen utgör ett viktigt redskap för utveckling av landsbygdsområden i en kommun. Region Skåne vill poängtera vikten av att ny bebyggelse planeras i ändamålsenliga strukturer. Spridd bebyggelse försvårar en effektiv hushållning med mark och nyttjande av den infrastruktur som krävs för bebyggelsen. Region Skåne ser gärna att det ingår i Boverkets uppdrag att även belysa olika konsekvenser av en spridd bebyggelse, då detta kan utgöra ett bra stöd till kommunerna i deras översiktliga planering.
- Region Skåne delar Kommitténs förslag att Riksintresseutredningens förslag om att komplettera riksintressena i miljöbalken med områden av ”väsentligt allmänna intressen” inte bör genomföras. Region Skåne anser dock liksom Landsbygdskommittén att riksintressesystemet behöver ses över och aktualiseras. Region Skåne vill samtidigt belysa vikten av att beakta att riksintressena inte enbart ska ses som ett hinder för utvecklingen av landsbygden, utan att de även skyddar värden som kan utgöra en utvecklingsfaktor utifrån ett lokalt och regionalt perspektiv.
- Kommittén föreslår att regeringen ska utreda och införa särskilda landsbygdslån för byggandet av bostäder på landet. Region Skåne anser att kommitténs förslag om förbättrade krediter för byggande av bostäder i landsbygderna med hjälp av särskilda landsbygdslån för byggande av egna hem, hyresrätter, ägarlägenheter, kooperativa hyresrätter och bostadsrätter i landsbygderna i grunden är positivt. Däremot hävdar Region Skåne att möjligheterna för statliga lån till bostadsbyggande redan finns i Boverkets kreditgarantier. Region Skåne anser snarare att satsningar först och främst ska göras på att använda de befintliga finansieringsmöjligheter som finns innan det utreds och införs särskilda landsbygdslån. Dessutom har Boverkets kreditgarantier för bostadsbyggande inte nyttjats till sin fulla potential. Förra året lämnade Boverket tillbaka stora delar av

de medel som var avsatta för kreditgarantier till staten. Åtminstone bör resultatet från den nyligen tillsatta utredningen om förbättrad bostadsfinansiering inväntas (N2017:1 Utredningen om förbättrad bostadsfinansiering).

5. Kommersiell service, välfärdstjänster och kultur

- I Region Skånes regionala utvecklingsuppdrag ingår även ansvar för framtagning och genomförande av det regionala serviceprogrammet. Programmet syftar till att förbättra utbudet av och tillgången till både kommersiell, offentlig och idéburen service på landsbygden i Skåne. Vi anser därför att utöver Boverkets roll bör Kommitténs förslag kompletteras även med den roll och det ansvar som regionalt utvecklingsansvariga, kommunerna och Tillväxtverket har i detta sammanhang för att skapa förutsättningar för god servicetillgång i syfte att medverka till bättre förutsättningar att bo, verka, leva och besöka Sveriges landsbygder.
- I samband med förslaget att Kulturrådet ska redovisa hur man bidrar till att göra kulturen synlig vill vi gärna föra fram Riksantikvarieämbetes roll vad gäller stöd till kulturhistoriska byggnader, landskapsvård med mera. Riksantikvarieämbetet samarbetar med länsstyrelsernas natur- och kulturmiljöavdelningar ute i landet kring landskapsvård och det är en underskattad faktor i landsbygdsutvecklingssammanhang med koppling till besöks- och upplevelsenäring.
- Förslaget kring uppdrag till Myndigheten för kulturanalys ser vi som mycket värdefull då det kan ge myndigheten ett bra incitament att analysera och utvärdera olika byråkratiska nivåer och andra verksamheter som arbetar med landsbygdsutveckling ur ett kulturperspektiv.

6. Statens närvaro

- Staten har i lag fastställt att det regionala utvecklingsansvaret ska ligga på det politiska regionala organet. Fler och fler regionbildningar etableras och från 2019 kommer det i samtliga län att vara regionen/landstinget som har riksdagens uppdrag att leda det regionala utvecklingsarbetet och inom detta utveckla en strategi för regional utveckling på länsnivå. Därmed är det också regionen/landstinget som är regeringens ingång och kontakt i territoriella utvecklingsfrågor, inklusive landsbygden. Sveriges regionala utvecklingspolitik omfattar hela landet, både stora städer, tätorter och landsbygd. Det utvecklingsarbete som Sveriges landsbygder är i behov av

bör därför styras av de politiska ambitionerna på nationell, regional och kommunal nivå.

7. Styrning och organisering av landsbygdspolitiken

- Att inte förändra den nuvarande ordningen med parallella system, utan snarare förstärka den, ökar risken för att det utvecklas konkurrerande (regionalpolitiska och landsbygdspolitiska) utvecklingsagendor på regional nivå. Den risken återspeglas tydlig i förslagen om transportplanering på regional nivå, där såväl länsstyrelser som Trafikverket ska bevaka landsbygdens intressen, såväl som i delar av förslaget om inrättandet av landsbygdsdelegationer styrda av länsstyrelsen. Dessa förslag skapar än mer otydlighet på regional nivå och minskar möjligheten att ta ett helhetsgrepp kring utvecklingsfrågor samt befäster landsbygdens roll som särintresse snarare än en integrerad del av den regionala utvecklingspolitiken. Vi föreslår därför att regeringen sätter ett tydligare fokus på landsbygdens utveckling och förtydligar den regionala politiska nivåns uppdrag och ansvar för landsbygdsutvecklingen inom ramen för Lag (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar i vissa län.
- **Länsstyrelseanknutna landsbygdsdelegationer avvisas**
För att samla ihop den bredare palett av insatser som sker kopplade till landsbygdsutveckling föreslår parlamentariska Landsbygdskommittén att det, inom ramen för länsstyrelsens samordningsuppdrag, ska inrättas en landsbygdsdelegation som ska samordna de statliga myndigheternas verksamhet inom landsbygdspolitiken. Landshövdingen ska vara ordförande. Även om kommuner och landsting föreslås ska delta i delegationens arbete avvisar Region Skåne bestämt ett sådant upplägg. Förslaget om inrättande av en landsbygdsdelegation i respektive region riskerar att förstärka utvecklingen av två parallella, konkurrerande utvecklingsagendor på regional nivå. Det regionala politiska organ som finns, med ansvar för det regionala utvecklingsarbetet och med ansvar att skapa en hållbar regional tillväxt och utveckling, utgör redan idag plattformen för landsbygdsutveckling i varje region. Om pågående processer fullföljs kommer senast år 2019 regionala politiska organ med ansvar för det regionala utvecklingsarbetet att finnas etablerade i samtliga regioner i Sverige. OECD menar att regionala stads- och landsbygdsutvecklingsfrågor bör behandlas på ett integrerat sätt och samordnas av regionalt utvecklingsansvariga.

Regionalt utvecklingsansvariga bör få i uppdrag att utveckla en strategi för regional utveckling, inklusive landsbygdsutveckling, genom ett decentraliserat arbetssätt i samverkan med LAG-grupper på lokal nivå, kommuner på kommunal nivå, andra regionala verksamma aktörer, näringsliv och aktörer inom civilsamhället. Detta skulle enligt OECDs förslag ersätta de befintliga regionala utvecklingsstrategierna och regionala handlingsplaner för Landsbygdsprogrammet på länsnivå. Region Skåne delar denna uppfattning.

En landsbygdsdelegation på regional nivå med syfte att samordna de statliga insatserna för arbete med utvecklingsfrågor på landsbygden skulle stå i skarp kontrast mot regionernas ansvar för regional utveckling. En landsbygdsdelegation för landsbygdens utveckling kan fylla sin funktion endast om den samordnas av den part som har det regionala utvecklingsansvaret. Istället för en landsbygdsdelegation anser Region Skåne att ett regionalt landsbygdsråd med representanter från region-/länsnivå, kommunal nivå och lokal nivå, under ledning av regionalt utvecklingsansvarig, skulle ha bättre förutsättningar att tillgodose landsbygdens behov och utveckla landsbygdens potential för att bidra till såväl social, ekonomisk som ekologisk hållbar utveckling och tillväxt.

Landsbygdsperspektivet i det regionala tillväxtarbetet
Region Skånes arbete kring landsbygdsfrågor och landsbygdsutveckling kopplas till de fem ställningstagandena i Skånes regionala utvecklingsstrategi *Det Öppna Skåne 2030*. För att få större utväxling på det regionala arbetet med landsbygdsutveckling måste koppling också finnas till det utvecklingsarbete som sker i Skånes 33 kommuner och i Skånes sju leaderområden. Näringslivsutvecklare eller utvecklingsansvariga finns i alla kommuner, men dessa tjänster är alltför sällan kopplade till det arbete som behövs för att tillgodose landsbygdens behov och ta tillvara på de förutsättningar som landsbygden ger för att bidra till att skapa en bild av en attraktiv kommun som erbjuder goda betingelser för boende, verksamheter och besökare på landsbygden.

- Skånes sju leaderområden har vart och ett sin respektive utvecklingsstrategi som beskriver ambitionerna kring hur och i vilken riktning lokal utveckling kan ske i det lokala området. Dessa utvecklingsstrategier ska, när de utformas, ta hänsyn till regionala och kommunala utvecklingsstrategier.

Någon naturlig koppling mellan leaderområdenas lokala utvecklingsstrategier och regionala visioner, strategier och program finns dock därefter tyvärr inte under genomförandefasen då leaderområdenas verksamhet är direkt kopplad till Jordbruksverket, på nationell nivå, i sin roll som tillsynsmyndighet. För att medverka till att det lokala utvecklingsarbete som sker i respektive leaderområde ges möjlighet att integreras med övrigt utvecklings- och tillväxtarbete bör även leaderområdenas verksamhet kopplas till det utvecklingsuppdrag som både Tillväxtverket och regionalt utvecklingsansvariga har.

Andra organisationer, som i sin rikstäckande verksamhet arbetar för landsbygdens utveckling, som bland andra Landsbygdsnätverket och Hela Sverige Ska Leva, riskerar i likhet med Leaderområdena i rådande system med en landsbygdspolitik kopplad till Jordbruksverket och en utvecklingspolitik kopplad till Tillväxtverket, att isoleras från det utvecklingsarbete som sker på regional nivå och inte kunna medverka till genomförande av ambitioner och målsättningar som anges i regionala program och utvecklingsstrategier.

8. CIVILSAMHÄLLET

- Region Skåne stödjer till större delen Kommitténs förslag 71-75 om civilsamhällets roll och utveckling. Vi anser dock att skrivningen under punkt 73 avseende samordning och utveckling av nätverk mellan landsbygdsutvecklare istället borde hamna under rubriken *Näringsliv och företagande* eller under rubriken *Kommersiell service* då tjänsten som landsbygdsutvecklare oftast är knuten till utvecklingsavdelningar på kommuner eller regioner. Tillväxtverket samordnar redan idag regionernas ansvariga för det regionala serviceprogrammen och vi anser att uppdraget att stödja samordning och utveckling av nätverk mellan landsbygdsutvecklare i kommuner och regioner därför ska ligga på Tillväxtverket om syftet med Kommitténs förslag är att dessa ska bidra till hållbar utveckling och tillväxt i Sveriges landsbygder.
- Förslaget att regeringen bör utvidga sin överenskommelse med civilsamhällets organisationer för landsbygdsutveckling anser vi vara mycket bra, men vill gärna se en koppling även till regionala och kommunala överenskommelser med civilsamhället. För att ge bra effekt måste ambitioner och insatsområdena i dessa överenskommelser samordnas med övrigt regionalt utvecklingsarbete. Region Skåne har sedan 2010 en överenskommelse om samverkan mellan Region

Skåne och den Idéburna sektorn i Skåne. I överenskommelsen anges fem utvecklingsområden som alla har bäring på landsbygdens förutsättningar för hållbar utveckling och tillväxt.

- Region Skåne ställer sig bakom förslagen som avser en förstärkning av stödet till folkbildningen. Region Skåne vill påpeka att såväl studieförbund som folkhögskolor står - utöver sitt demokratiska och integrationsfrämjande uppdrag - för mycket av kulturverksamheten på landsbygden.

Mätta Ivarsson
Ordförande

Mikael Stamming
Utvecklingsdirektör